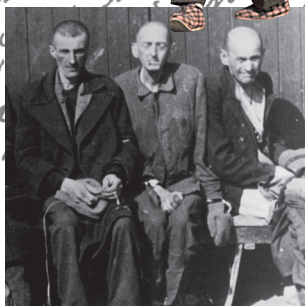
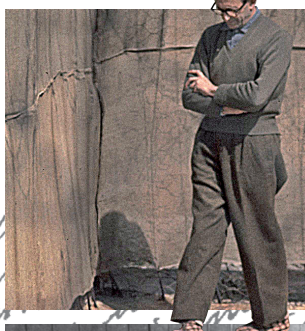
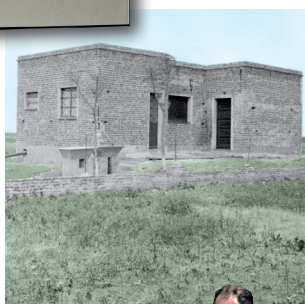

Gaskammer

Roman Cílek

Půjdu do pekla spokojen...

ADOLF EICHMANN:
ŽIVOTNÍ DRÁHA
MASOVÉHO VRAHA

PRÁŽSKÁ
VYDAVATELSKÁ
SPOLČNOST

EDICE

MAGNETKA

NAKLADATELSTVÍ
EPOCHA

Roman Cílek

Půjdu do pekla spokojen...

ADOLF EICHMANN: ŽIVOTNÍ DRÁHA MASOVÉHO VRAHA

Je to fascinující příběh. Vysoký důstojník SS Adolf Eichmann, pověřený uskutečněním obhlubného plánu vyhlazení židovského obyvatelstva na všech územích ovládaných nacistickým Německem, patří k nejbizarnějším osobnostem 20. století. Pilný úředník smrti, vzorný otec rodiny, poslušný, vlastního myšlení neschopný vykonavatel zrůdných rozkazů, skutečný „génies nicotnosti“. Zorganizoval trýznivou smrt milionů lidí, dospělých i dětí, byl na to patologicky hrdý. Chvástal se, že i do pekla půjde spokojen.

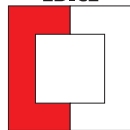
Přestože se mu po válce podařilo uprchnout až do daleké Argentiny, zaslouženému trestu nakonec neunikl. Kráčíme-li krok za krokem stopami dramatického, ale současně i absurditou přeplněného života tohoto muže, užasneme nad tím, jak rozporuplné malosti může být člověk schopen.

ISBN 978-80-7425-268-6

9 788074 252686

EDICE

MAGNETKA

SVAZEK 38

Roman Cílek

Půjdu do pekla spokojen...

**ADOLF EICHMANN:
ŽIVOTNÍ DRÁHA MASOVÉHO VRAHA**

NAKLADATELSTVÍ EPOCHA
PRAŽSKÁ VYDAVATELSKÁ SPOLEČNOST

Ediční rada Edice Magnetka:

Prof. PhDr. Robert Kvaček, CSc., (FF UK Praha, Technická univerzita Liberec)

Doc. PhDr. Jan Halada, Csc., (FSV UK Praha, Institut komunikačních studií)

Prof. PhDr. Radek Fukala, Ph.D. (Univerzita Hradec Králové)

PhDr. Miloslav Martínek, CSc.

JUDr. František Čermák

Copyright © Roman Cílek, 2015

Czech edition © Nakladatelství Epoque, Pražská vydavatelská společnost, 2015

ISBN PDF 978-80-7425-451-2

Obsah

ÚVODEM

Posedlá oddanost „bezvýhradné autoritě“	7
---	---

KAPITOLA PRVNÍ

Vzestup muže, který si zpočátku nevěděl rady se životem	9
--	---

KAPITOLA DRUHÁ

Ve vrcholu pyramidy zla	22
-------------------------	----

KAPITOLA TŘETÍ

„Prodám vám milion Židů...“	42
-----------------------------	----

KAPITOLA ČTVRTÁ

Ve stínu blížící se katastrofy	65
--------------------------------	----

KAPITOLA PÁTÁ

Útěk před vlastním stínem	87
---------------------------	----

KAPITOLA ŠESTÁ

Kde je Eichmann?	106
------------------	-----

KAPITOLA SEDMÁ

„A tak jsi, vzácný nepříteli, dorazil k nám...“	124
---	-----

PRAMENY A LITERATURA

148

O AUTOROVÍ

149

Posedlá oddanost „bezvýhradné autoritě“

Pečlivý až pedantický, hluboce věřící, lidmi ve svém okolí ceněný, ale trochu nudný účetní Adolf Karl Eichmann, zaměstnanec elektrotechnického závodu v porýnském Solingenu, měšťě proslaveném výrobou a zpracováváním oceli, byl nadmíru plodným mužem. V rodině přišlo na svět osm dětí: sedm chlapců a jedna dívka. Nejstaršímu z potomků mužského pohlaví, narozenému ve znamení Ryb dne 19. března 1906, bylo jako projev naděje v synův životní úspěch přiděleno otcovo křestní jméno, tedy Adolf. Přesněji: Adolf Otto.

„Otce jsem uznával jako bezvýhradnou autoritu,“ svěří se Adolf Otto Eichmann po mnoha desetiletích.

Víra v bezvýhradnou autoritu...

Nelze ji nevnímat jako ústřední hnací sílu v zavrženíhodném životě tohoto muže. Vždy a všude se tím bude přiznávane řídit. Od počátku až do konce, doslovného konce. V době, kdy „třetí říše“ vítězila na všech frontách a chystalo se „konečné řešení židovské otázky“, což nebylo nic jiného než plán na zavraždění více než deseti milionů lidských bytostí. A stejně tak na sklonku nacistické éry, kdy v Sověty obklíčené Budapešti usiluje o likvidaci desetitisíců zdejších Židů a Raoulu Wallenbergovi, švédskému diplomatovi, který se snažil o jejich záchranu, vmete do tváře svou mantru: „Vůdce mě pověřil tímto posláním a já je hodlám za všech okolností splnit.“ Ještě zásadněji se vyjádří pár týdnů před koncem války: „Plnil jsem dějinný úkol. Pocit, že mám na svědomí pět milionů Židů, mě naplňuje tak neobyčejným uspokojením, že půjdu do pekla spokojen.“

O šestnáct let později, kdy se před izraelským soudem už zcela aktuálně řešila otázka jeho „cesty do pekla“, prohlásí: „Budete se možná smát, ale věřím v Boha, v Otce a Ducha svatého. Nebylo mojí touhou zabíjet lidi. Kdybych ale měl splnit rozkaz velitele

koncentračního tábora k zabití jakéhokoli množství Židů plynem či zastřelením, nezaváhal bych nad splněním tohoto rozkazu ani na minutu.“

Takhle – od rozkazu k rozkazu – se ubíral Eichmannův život.

Lemovaný utrpením a smrtí nesčetného množství zcela nevinných lidí.

Vzestup muže, který si zpočátku nevěděl rady se životem

VYTĚSNĚNÉ VZPOMÍNKY

„Byli jsme velká rodina, ale z dětství si nic závažného nepamatuji, žili jsme velmi obyčejně,“ svěří se Adolf nedlouho před svou smrtí. Mnozí se tomu podívovali a našli se i takoví, kteří se pustili do náročného pátrání v místech jeho dětství i dospívání. Doufali, že objeví bůhvíjaká tajemství, která třeba ve freudovském stylu osvětlí Eichmannovu vražednou zarputilost. Nenašli v podstatě nic. A tak se nabízí vysvětlení, že Adolf Eichmann vnímal sám sebe převážně jen ze zorného úhlu svého dospělé velkého „historického úkolu“, a to, co se dělo předtím a mělo, jak sám řekl, velmi obyčejnou podobu, ze vzpomínek prostě vytěsnil...

Zůstávají jen zprostředkované útržky.

Krátce před vypuknutím první světové války se rodina s osmi dětmi přestěhovala ze Solingenu do rakouského Lince, získala byt v centru města (Bischofstrasse 3) a Adolf Karl Eichmann se domohl společensky významnějšího postavení ve vedení městských služeb. Málo platné to bylo jeho manželce Marii, která zemřela v roce 1916 v pouhých dvaatřiceti letech. Možná to aspoň nepřímou souviselo s tím, že v předcházejícím období skoro bez přestání přiváděla na svět další a další děti. Otec Eichmann, který bude žít až do února 1960 a jen těsně se tedy mine s květnovým dopadením svého syna, jenž se tím v negativním slova smyslu stane „celosvětovou celebritou“, se tehdy, v roce 1916, musel zařídit ryze prakticky. Na půdě evangelické církve, kde byl presbyterem, se seznámil se svou druhou manželkou Marií Zawrzelowou, která pocházela ze zámožné rodiny a měla mezi svými příbuznými i Židy. Adolf Eichmanna všechno toto dění shrne ve vzpomínkách do jediné věty: „Moje nevlastní matka k nám vcelku dobře zapadla, zúčastňoval jsem se bez námitek i jejího denního předčítání z bible.“

Studentská Eichmannova léta provází jediná zajímavost.

Poté, co bez poklesků i potlesku zvládl lineckou základní školu, stal se jako zcela nenápadný mladý muž posluchačem Státní vyšší reálné školy císaře Františka Josefa, tedy ústavu, v jehož lavicích v letech 1900 až 1904 usedával jiný nenápadný mladý muž: měli dokonce shodné křestní jméno – jmenoval se Adolf Hitler. V budoucnu se tím bude Eichmann občas i chlubit, ale do té doby ještě zdejším korytem Dunaje proteče hodně vody. Jeho studentská přátelství začala však být – vzhledem k budoucnosti – přece jen trochu pozoruhodná. Kamarádil se například s Mischou Sebbou, synem lineckého židovského lékárníka. A do party je doplňoval Friedrich von Schmidt, syn hraběnky a rakousko-uherského polního maršála.

Eichmannovy školní výsledky nebyly dobré.

Rozhodně tedy neodpovídaly představám jeho otce, který chtěl, aby se nejstarší syn stal ve všech směrech vzorným mužem, občanem a vlastencem, jenž bude příkladem ostatním. Proto se musel Adolf učit hrát na housle, proto musel chodit šermovat a zúčastňovat se schůzek Křesťanského sdružení mládeže. Ne vše se však dařilo tak, jak si to táta Eichmann, který v té době už začal soukromě podnikat, zidealizovaně vysnil. V tom okamžiku uměl rázně zasáhnout. Což se událo v roce 1921, kdy udeřil do stolu a rozhodl, že syn se bude živit rukama, když na studium nemá hlavu, vůli a výdrž. A okamžitě to také zařídil: Adolfa ze školy odhlásil a zařídil mu učební poměr ve Vyšším spolkovém učilišti elektrotechnickém, strojním a stavebním.

Ani tady však mladý Eichmann neuspěl.

„Nebyl jsem pilným žákem,“ přizná i po mnoha desetiletích.

Učiliště opustil již po dvou letech a tedy bez jakéhokoli kvalifikačního vysvědčení. Vystřídal poté řadu zaměstnání, v těžební společnosti pracoval nějaký čas i pod zemí, pak s nevalnými výsledky prodával rádia. „V podstatě jsem si tehdy nevěděl rady se životem,“ zaznamenaná ve své zpovědi. Znovu zasáhnout musela rodina, v tomto případě nevlastní matka Marie. Využila svých vídeňských konexí a nasměrovala vyženěnému synovi další životní kroky. Devatenáctiletý Adolf Eichmann se po přímluvě přímo v ředitelských kruzích stal lineckým obchodním zástupcem věhlasné firmy Vacuum Oil Company. A zůstane dějinnou ironií, že toto

místo, které bylo pro něho společenským posunem vpřed, získal po doporučení židovského ředitele – a také personalista, který ho ve Vídni jménem firmy přijímal a zaškoloval, byl stejného původu. Zatím si Eichmann s těmito paradoxními okolnostmi nelámал hlavu, a později je nebude příliš zdůrazňovat.

Stal se tedy, lidově řečeno, cestákem v olejích a pohonných hmotách.

A i když by se dle předchozího dění dalo soudit, že to opět bude průšvih, vše dopadlo jinak. Eichmannovi se v tomto pracovním postavení začalo dařit a uplatnil tu své dosud netušené organizační schopnosti. Objížděl na motocyklu hornorakouská městečka a vesničky, prodával firemní produkty, pak i vybíral místa pro zřízení nových čerpacích stanic – a ještě o něco později povýšil na zástupce Vacuum Oil Company pro celý salzburský kraj. Vydělával tedy slušné peníze a vcelku úspěšně si vedl i v osobním životě. Zúčastňoval se společenských akcí, navštěvoval kavárny a pivnice, kde se také hodně politizovalo, někde levicově, jinde pravicově, tu nacionalisticky, tu liberálně, a našel si čas i na jezdecký klub, kde si – jak bude vzpomínat – „předplatil svého oblíbeného koně.“ A také se ve třicátém roce zasnoubil s dívkou ze spořádané středostavovské rodiny, s níž se však brzy poté rozejde a najde si... no, o tom až později.

Vše, zdálo se, směřovalo k zařazení do běžného životního proudu.

Zlomem se stal rok 1933.

V Německu se koncem ledna stal říšským kancléřem vůdce strany nacionálních socialistů (NSDAP) Adolf Hitler, tedy de facto Eichmannův skorospolužák z linecké reálky. A v květnu téhož roku si Eichmanna předvolal ředitel salzburské firemní pobočky Blum a oznámil mu, že nedobrá hospodářská situace ho nutí ke snížení počtu zaměstnanců, což chce řešit odchodem především neženatých mužů. Nabídl dohodu a velmi slušné pětiměsíční odstupné. Po letech vysloví Adolf Eichmann ničím nepotvrzenou domněnku, že „vzhledem k židovskému původu pana Bluma i dalších vysokých činitelů firmy mohlo jít o politicky motivovaný akt msty, neboť v té době jsem byl již nikoli zcela neznámým členem nejen rakouské odnože NSDAP, která se vymezovala proti

nadměrnému židovskému vlivu ve společnosti, ale také příslušníkem oddílů SS.“

Takže msta...?

Židovské spiknutí...?

Pravděpodobně si to jen dodatečně a vlastně i alibisticky namlouval, ale brzy přijde čas, kdy se bude moci za tuto údajnou křivdu mnohonásobně pomstít.

PŘÁTELSTVÍ, NAD NÍMŽ SE VZNÁŠEL STÍN ŠIBENICE

Jako kdyby do příběhu náhle vstoupil někdo úplně jiný.

K přeměně obyčejného lineckého Eichmanna, zaměstnance nadnárodní firmy, v „nikoli neznámého člena NSDAP a SS“ došlo ve čtyřicátém roce. Nepřímou roli v tom nevědomky sehrál Eichmannův otec, který se sice také stal řadovým členem nacistické strany, ale jako malý podnikatel se ve vlastním zájmu snažil vyjít se všemi. Mezi jeho obchodní a kavářské přátele patřil ostrálený nacionalistický harcovník Andreas Bolek, který se v roce 1929 stal lineckým gauleiterem, tedy župním vedoucím NSDAP. A patřil mezi ně také významný zdejší právník Hugo Kaltenbrunner, jehož syn Ernst, o tři roky starší než Eichmann, se už od studentských let vyznačoval vyhraněným radikalismem. A byli to právě ti dva, Bolek a Kaltebrunner, kteří přivedou Adolfa Eichmanna na „tu správnou cestu pro chlapa tvého ražení.“

Dokonce je známo i datum, kdy k tomu došlo: 1. duben 1932.

„Župní vedoucí Bolek,“ vzpomíná Eichmann, „mě osobně pozval na schůzi NSDAP, která se v souvislosti s místními volbami konala v linecké pivnici Märzenkeller. Přijal jsem to pozvání, ale ještě jsem nebyl rozhodnut. Ale hned poté, co Bolek dokončil svůj přesvědčivý projev, přistoupil ke mně Ernst Kaltenbrunner oblečený v uniformě SS, přátelsky mi tykal a otevřeně dal najevo, že má zájem o to, abych rozšířil jejich řady. Dokonce jsem si zapamatoval onu zvací větu: „Du... Du gehörst zu uns!““

Tedy: „Ty... ty k nám patříš!“

Nezůstalo jen u slov: nabídl mu k podpisu stranickou přihlášku.

Oslovený mladý muž ji rovnou v pivnici podepsal.

Bylo rozhodnuto.

Šestadvacetiletý Adolf Eichmann se v dubnu 1932 stal členem nacistické strany s evidenčním číslem 899895. Za příslušníka SS byl přijat ještě v tomtéž roce, kdy složil přísahu, obdržel průkaz s pořadovým číslem 45326 a byl zařazen do hornorakouské SS Standarte 37, jejímž lineckým velitelem byl Ernst Kaltebrunner. Eichmann a Kaltenbrunner se tedy stali spolubojovníky, partnery a snad i přáteli. Oba budou v následujících letech uvnitř SS a posléze i ve vedení bezohledných represivních složek režimu rychle stoupat po mocenském žebříku a vzájemně si pomáhat. Jistě si to tehdy neuvědomovali, ale bylo to spojenectví ve zločinu, mnohonásobném zločinu, nad nímž se tudíž již od počátku vznášel stín šibenice. Ani jeden z nich oprátce neunikne, byť k tomu dojde v různém čase a na místech značně od sebe vzdálených.

ESESMAN NA PLNÝ ÚVAZEK A STAKÁŘSKÁ DCERKA OD BUDĚJOVIC

Třiatřicátý rok byl i pro rakouské nacisty divokým obdobím.

Povzbuzení Hitlerovým nástupem k moci v Německu se i oni rozhodli pro masivní ofenzívu. V dubnu se v Innsbrucku konaly obecní volby a NSDAP tu získala 41,2 procenta hlasů. Nemínili se s tím spokojit. Následující propagační kampaň probíhala pod jasným heslem: „Po Innsbrucku přijde na řadu Vídeň, Linec a celé Rakousko!“ Kancléř Engelbert Dollfuss, představitel pravicové koaliční vlády, se rozhodl, že jim tento záměr překazí. Odložil volby, nechal uzavřít centrály nacistů, tedy takzvané hnědé domy, vyhlásil zákaz jejich periodik a nechal zřídit polovojské jednotky na ochranu demokracie v Rakousku. Vyvolalo to samozřejmě četné nepokoje, hospodské bitky, výbuchy nástražných náloží, bouřlivá veřejná shromáždění. „Dollfuss je mrtvým mužem!“ psalo se v záhlaví ilegálně šířených letáků. Pravdou se toto tvrzení stane o rok později, v závěru července 1934, kdy v rámci pokusu o puč pronikne osmičlenná bojůvka nacistů až do budovy říšského kancléřství a Otto Planetta, původem z Vyškova na Moravě, prchajícího Dollfusse zastřelí několika ranami do zad.

V té době Adolf Eichmann nepobýval v Rakousku.

Již v srpnu 1933, kdy úřední tlak proti nacistům i v Linci zesílil, se rozhodl, že se, řečeno jeho slovy, „navrátí do země, kde byl

zplozen, ale kde především bude moci být více užitečný.“ Ernst Kaltebrunner mu zprostředkoval potřebná spojení a Eichmann tedy „sbalil do kufru svou hnědou uniformu, jezdecký oblek a holínky“ – a vyrazil do bavorského Pasova. Už si zde ani nemínil hledat civilní zaměstnání, byl zřejmě rozhodnut stát se esesmanem na plný úvazek, což předpokládalo, že se podrobí také brannému výcviku. Absolvoval tuto několikatýdenní „přeměnu na vojáka“ ve výcvikovém prostoru SS v Klosterlechfeldu, řízeném bavorskou politickou policií, jejímž šéfem byl říšský vůdce SS Heinrich Himmler. Pravděpodobně si zde nevedl nejhůř, protože již v září ho nasadili k operační jednotce SS, která se v pohraničních oblastech starala o nacisticky orientované uprchlíky z Rakouska. Na sklonku roku byl povýšen na SS-unterscharführera, což se ve srovnání s armádní hodnostní stupnicí rovnalo četařské kategorii.

Zatím tedy nic moc, ale mohl to vnímat jako startovní etapu.

První polovina roku 1934 uběhla ve znamení dalšího výcviku, nyní už i ideového, a to v rámci Rakouské legie. To byl specializovaný útvar prvního pluku SS Deutschland, který sídlil v Dachau a byl cíleně chystán k nasazení v Rakousku. V té době však již Adolf Eichmann čím dál nutkavěji pociťoval, že by měl na víc, než mu nabízela jen služba u čistě bojových jednotek. Jinak ale v rámci SS velmi oceňoval „význam mužné soudržnosti, elitní semknutosti proti nepřátelům, výjimečného odhodlání.“ Když se však dozvěděl, že vzniká jakási bezpečnostní služba SS (sicherheitsdienst – SD), okamžitě zajel do Mnichova a služební cestou požádal o přijetí. Kladné vyjádření obdržel 29. září 1934. Sbalil si tedy zavazadla a vydal se do Berlína, kde se v Hohenzollernském paláci na Wilhelmstrasse číslo 102 poprvé v životě setkal s Reinhardem Heydrichem, kterého vůdce SS Himmler pověřil, aby zřídil a vedl tuto zatím nepočetnou bezpečnostní službu.

Až zpětně Eichmann pochopí, jak osudové to bylo setkání.

„Služební rozhovory s Heydrichem, který měl sklon k nadřazenému přístupu, neměly přátelskou podobu,“ napíše o tom po letech. „Přijímací pohovor byl v tom směru ještě horší. Reinhard Heydrich se mě vyptával na mou minulost, zkoušel mě z různých znalostí, ale nedával najevo, co si o mých vyjádřeních myslí. Odcházel jsem od něho s pocitem, že mě zřejmě nepřijme, a až

dodatečně jsem se dozvěděl, že dal souhlas k mému v podstatě zaměstnaneckému převedení do Hlavního úřadu SD, což asi musel schválit i říšský vůdce SS Himmler. Ještě jsem pak prošel dalším školením a poté mě určili do oddělení V, referát I s označením Svobodné zednářství, kam spadalo také výzkumné pracoviště, muzeum a odborná knihovna.“

Zmíněné „zaměstnanecké převedení“ znamenalo i stanovení platu.

A brzy poté také možnost pořídit si byt v Berlíně.

Rozhodl se tudíž, že si uspořádá také svůj soukromý život. Od roku 1931 byl zasnouben: a to již podruhé. Odmrštěna byla dosavadní favoritka z lineckých měšťanských kruhů a přednost dostalo černošské, plnoštíhlé děvče, které kupodivu nepocházelo z klasického německého či aspoň rakouského prostředí. Kandidátkou na společný život s Adolfem Eichmannem se stala česká Němka Veronika Lieblová, narozená 3. dubna 1909 v obci Mladé u Českých Budějovic, kde její rodiče Matyáš a Marie vlastnili rozsáhlou zemědělskou usedlost. Jak se ti dva poznali? Eichmann se v tom směru nevyjadřoval, jeho partnerka však ano – byť velmi stručně, skoro v holých a dost naivních větách, a ještě k tomu s odstupem tří desetiletí: „Byla jsem na výletě v Linci. Šla jsem na koncert. Podívala jsem se a uviděla Adolfa. Byla to láska na první pohled.“ Eichmann vskutku o lásce nikdy nemluvil, to nebylo jeho téma, ale je také možné, že se ho na ni nikdo neptal. Do Mladého však jezdil rád a jsou o tom i v našich archivech četné úřední záznamy.

Rozhodnutí o svatbě padlo v druhé polovině roku 1934.

Řadu měsíců trvaly potom přípravy. Mužům SS, jimž bylo určeno, aby tvořili „pro současnost i budoucnost pilíř čisté rasy,“ se totiž nemohli ženit jen tak ze svobodné vůle a čistě dle vlastního výběru. Souhlas musel připojit i Hlavní rasový a osídlovací úřad SS, jemuž bylo třeba doložit několikagenerační árijský původ obou zájemců o manželský stav. Adolf a Veronika v této prověrce obstáli. Svatba se poté konala 21. března 1935 v bavorském Pasově, a to dokonce v kostele, protože slečna Lieblová, nastávající paní Eichmannová, na tom jako řádná katolička trvala.

První společný byt získali v Onkel-Herse-Strasse 34 v Berlíně-Britzu.